Ekscelencija,
Lietuvos Respublikos Prezidente Gitanai Nausėda,

Arvydas Každailis,
Lietetuvos heraldikos komisijos narys, apdovanotas Gedimino ordino riterio kryžiumi, Nacionaline kultūros ir meno premija, ženklu Nr. 001 už nuopelnus Vilniaus savivaldai.

tel.868365806, el.p. arvydas.kazdailis@gmail.com

Mano apsilankymo tikslas prašyti Jūsų dėmesio ir paramos, kad pagaliau baigti jau 30 metų trunkančiam chaosui Lukiškių aikštėje. Daug kalbėjau, rašiau, turiu bendraminčių, tačiau kai kuriems valdininkams, ar šiaip veikėjams, patogu negirdėti, kad galėtų veikti savavališkai. Darosi akivaizdu, kad aikštė gali būti bet kokia, tik ne Valstybės. Procesas pamažu įgauna politinį atspalvį. Reiktų užbaigti aistras ir veikas supriešinusias visuomenę ir pradėti spręsti problemą valstybiškai ir profesionaliai. Žinome, kad Lietuvos piliečiams reikia Valstybės aikštės su Valstybės simbolika, kad joje švęstume Valstybės šventes, kad nereiktų aukštų Valstybės svečių vežti į Antakalnio kapines, kad galėtume ir mes padėti gėlių aikštėje sostinės centre, tuo pagerbiant Lietuvą ir visus dėl Jos gyvybę paaukojusius.

Aikštės pertvarka į Valstybės aikštę plati problema. Kreipdamasis į Jus, glaustai pateikiu savo teiginius, tikėdamasis diskusijos valstybiniu lygiu ir įsipareigodamas asmeniškai nedalyvauti būsimuose aikštės pertvarkos konkursuose.

NESĖKMIŲ PRIEŽASTYS
Valstybės aikštės reikia Lietuvai. Tai pagrindinė sąlyga. Negali jos išspręsti nei valdininkai nei kiti veikėjai, net ir teismai, nes ji yra idėjinė ir meninė užduotis. Spręsti tokią užduotį gali tik architektai ir skulptoriai pagal nacionaliniu lygiu suformuotą užduotį įstatymo pavidalu. Viešoje erdvėje daug nuomonių, kalbų ir veiksmų. Manau, kad viešojoje erdvėje kalbėti, ar veikti pačioje aikštėje be įgaliojimų, siekiant įsiamžinimo, ar politinės naudos, neišmanant apie urbanistiką, paminklus ir heraldiką yra ne tik nepadoru, bet ir žalinga. Tai akivaizdu pažvelgus į Valstybės sostinėje esančią, šiandien esmingai sudarkyta, Lukiškių aikštę. Kad sėkmingai ir be kompromisų pradėti naują aikštės pertvarkos etapą turime nesėkmes pripažinti ir pradėti darbus nuo nulinės, iki realių aikštės pakeitimų, padėties. Noriu įvardinti kokios, mano matymu, ilgalaikių nesėkmių aikštėje priežastys?

1. Galima teigti, kad visi dalyvavę konkursuose, ar jų organizavime buvo sąmoningai pamiršę architektų Nasvyčių parengtą pirmą ir išsamiausią 1999 metų Seimo dokumentą šiuo klausimu - Nutarimą dėl sostinėje esančios Lukiškių aikštės funkcijų ir pertvarkos į Valstybės aikštę Nr. VIII-1070, 1999 m. vasario 11 d.

2. Žinome, kad heraldika yra meno ir mokslo disciplina. Tačiau visi valdininkų organizuoti konkursai sąmoningai ignoravo faktą, kad Valstybės herbas kaip, pagrindinis Valstybės idėjos nešėjas, yra heraldikos objektas. Dėl to visi projektai netapo Valstybės aikštės idėjos nešėjais. Ruošiant konkursus, kaip daugiausiai dirbęs Valstybės heraldikoje, nei karto nebuvau kviestas.

3. Architektai nesulaukė ir nesulaukia valstybiniu lygiu aiškiai suformuotos idėjos ir užduoties.

4. Skulptoriai laukė ir laukia didelio užsakymo ir laisvos kūrybinės erdvės tikėdami, kad didelis paminklas išspręs visas aikštės problemas.

KODĖL DABAR PRIVALOME

Nederamai sprendžiamos Lukiškių aikštės problemos tapo skauduliu visai Lietuvai. Tarpukario Lietuvoje buvo pastatyta daug paminklų atgautai nepriklausomybei. Kaune pastatytas didžiausias paminklas Prisikėlimo bažnyčia. Šiandien, kaip niekada anksčiau, turime stiprią Valstybę, esame pakankamai turtingi. Lietuva nuo Vilniaus iki Klaipėdos. Ir toliau tvirtiname savo Valstybę, nes valstybė-tautos išlikimo garantas. Jau daug padaryta: Lietuva sutvirtėjusi ir išgražėjusi. Atšventėme Lietuvos vardo tūkstantmetį, stengiamės sukurti modernios Lietuvos įvaizdį. Turime sostinėje Valdovų rūmus, Klaipėdoje Jūrų muziejų. Pačius moderniausius, daugiausiai lankomus muziejus. Ir vis tiktai, skirdami daug dėmesio materialiniams dalykams pamiršome, svarbius tautai, dvasinius dalykus. Niekaip negalime priimti Lukiškių aikštės pertvarkos į Pagrindinę reprezentacinę Valstybės aikštę ĮSTATYMO. Gal neišmokome protingai naudotis demokratijos teikiamomis galimybėmis, leisdami valdininkams savivaliauti aikštėje nepaisant nei visuomenės, nei specialistų.

AIKŠTĖS ANSAMBLIS

Dabar turime Lukiškių aikštę kaip eilinį skverą, aikštė neneša jokios idėjos. Suardyta natūrali centrinė ir simetriška aikštės struktūra, suardyta buvusi horizontali aikštės plokštuma ir padarytas aikštės nuolydis iki pačios Pilypo ir Jokūbo bažnyčios ansamblio. Kadangi esu laimėjęs Valstybės heraldikos konkursą ir daug metų esu skyręs heraldikai, leisiu sau išdėstyti tai ko, mano žiniomis, Valstybės aikštėje daryti negalima:

statyti Valstybės simboliui paminklo, nes Valstybė dar gyva,

formuojant pagrindinį simbolį nepaisyti heraldikos ir jos dėsnių, nes jis yra heraldikos objektas,

statyti sakralaus objekto žemyn einančioje plokštumoje, jis taip pat nededamas ant žemės, ar nuošaliai.

statyti didelės raitelio skulptūros.

Didelė raitelio skulptūra tradiciškai žymi konkretų valdovą, ar asmenį. Todėl nepakanka aikštėje patupdyti didelę raitelio skulptūrą, kad aikštė taptų Valstybės aikšte.
Manau, kad formuojant architektūrinį aikštės ansamblį galima laikytis modernios, ar tradicinės stilistikos, bet būtina laikytis visų tradiciškai susiklosčiusių tokiems ansambliams sudėtinių dalių:

Reprezentacinės aikštės dalies su aikštės centre ir pakeltu aukštai Valstybės simboliu.

Amžinąja ugnimi visiems už Lietuvą žuvusiems.

Svarbiausių mūšių datomis.

Laisvės idėją teigiančiais bareljefais.

Garbės sargyba ir jos tradiciniu ceremonialu.

Į ansamblį natūraliai įsilietų gestapo ir KGB rūmai, šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčia su karilionu, 1863 metų sukilėlių bausmės vieta ir jau esantys Aukų gatvėje paminklai tremtiniams ir politiniams kaliniams.

Tokia Valstybės aikštė būtų skirta ne tik vienam, kad ir labai svarbiam laisvės kovų etapui, bet skirta VISIEMS už Lietuvą žuvusiems. Visa aikštės ansamblio kompozicija derintina su istoriškai susiformavusia centrine ir simetriška aikštės erdve. Architektūrinėse formose ir detalėse derėtų laikytis Lietuvos herbo spalvinės sudėties. Manau, kad visi akmeniniai aikštės objektai turėtų būti raudono granito, metaliniai-sidabriški.

SIMBOLIKA
Valstybė – jos piliečių apsauga ir namai. Valstybės herbas - sakralus jos simbolis. Europos valstybių herbai pavadinimų neturi. "Vytis" yra lenkiška tradicija primesta Lietuvai. Visų herbų figūros statiškos, taip vadinamoje heraldiškoje pozoje. Tai sena Europos heraldikos tradicija. Visi valstybių ir kiti herbai niekur neskrieja ir nieko nesivaiko, išskyrus Mongolijos herbą. Lietuvos Valstybės herbas yra vienas seniausių valstybės herbų. Bėgant amžiams susiformavo jo prasmė - “BRANDUS VALDOVAS GEBANTIS APGINTI SAVO ŠALĮ”. Tai Lietuvos Valstybės herbo prasmės doktrina. Didelė raitelio skulptūra tradiciškai vaizduoja konkretų karalių, ar karvedį, bet jokiu būdu negali tapti Valstybės simboliu. Tai paminklų žanro dėsnis. Dabartinio Valstybės herbo simbolis išimtas iš skydo lieka šiandienos Valstybės simboliu. Šis simbolis GALI reprezentuoti tik šiandienos Valstybę. Ankstyviausias Valstybės simbolis be skydo, matomas seniausiose monetose, žymės SENĄ VALSTYBINGUMO TRADICIJĄ. Tokį simbolį laikyčiau prasmingiausiu. Jis, kaip vienas seniausių Valstybės simbolių Europoje, geriausiai pabrėžtų garbų Valstybės amžių. Jis žmonių atpažįstamas, ženkliškas ir savotiškai modernus. Tokiu būdu archainis Valstybės simbolis taptų sakraliniu ženklu ir idėjiniu centru aikštėje.